

UNIVERSITATEA „TITU MAIORESCU”

FACULTATEA DE ȘTIINTELE COMUNICĂRII ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE

Departamentul de specialitate cu profil psihopedagogic

Nivel I – licență

Student, Dinu Eugen Cosmin, UTM-Informatică, ID, anul I

eugen.dinu@s.utm.ro

Examen/evaluare

Disciplina : PEDAGOGIE I

sesiunea iunie 2021

I. FUNDAMENTELE PEDAGOGIEI 1.

1. Prezentați succint factorii interni și externi care contribuie la dezvoltarea personalității umane (1-2 pag.).
2. Prezentați importanța educației nonformale pentru formarea personală și profesională a elevilor (max. 1 pag.).

II. TEORIA ȘI METODOLOGIA CURRICULUMULUI

1. Delimitați conceptual termenii „curriculum” și „instruire”. Explicați în ce constă diferența dintre cele două concepte.

I.1 Factorii interni și externi care contribuie la dezvoltarea personalității umane.

La om, dezvoltarea psihică este un proces dinamic prin care se realizează noi structuri funcționale, au loc profunde transformări, schimbări cantitative și calitative ce divergențiază comportamentul individului ducând la o mai bună și eficientă adaptare la condițiile de mediu. La dezvoltarea vieții psihice contribuie factori biologici, genetici, sociali, culturali și educaționali. Acești factori nu acționează separat sau independent ci sunt interconectați.

Dezvoltarea psihică, înțeleasă ca formare și perfecționare a diferite procese, funcții și însușiri psihice, are loc sub acțiunea a numeroase influențe interne și externe care determină nivelul și calitatea dezvoltării psihice la fiecare persoană în parte. Din această definiție rezultă că dezvoltarea psihică este un proces bidimensional, dictat în principal de cele două tipuri de factori, interni și externi.

Teoria dublei condiționări ia în considerare doi factori importanți în dezvoltarea psihică și anume ereditatea ca ansamblu de potențialități și mediul care, prin condițiile oferite valorifică acele predispoziții ale eredității. Trebuie să precizăm însă că, potrivit acestei teorii, factorul mediu cuprinde atât elementele mediului natural și social cât și pe cele ale educației. Aspectul de plurideterminare a dezvoltării psihice reiese clar atunci când recurgem la analiza mai detaliată a factorilor ce stau la baza acestui proces. Cu un larg consens, cercetătorii domeniului dezvoltării umane, susțin existența a trei mari factori ce imprimă energie, direcție și specificitate acestui proces și anume: ereditatea, mediul și educația.

Factori interni

Ereditatea este însușirea fundamentală a materiei vii de autoconservare și autoreproducere prin transmiterea caracteristicilor de specificitate generațiilor succesoare prin intermediul codului genetic.

Termenul ereditate se referă la toate caracteristicile fizice, fiziologice și chiar psihoreacționale pe care ființa umană le primește, le moștenește de la părinți. Ereditatea exprimă și imprimă aspectele de stabilitate și constanță ale speciei, grupului și/sau individului dar cu o stabilitate relativă pentru că relația complexă organism-mediu induce variații mai mult sau mai puțin accentuate, așa încât, niciodată succesorul nu este identic cu antecesorul.

Moștenirea ereditară apare ca un complex de predispoziții și potențialități și nu ca o transmitere a trăsăturilor antecesorilor.

Diversitatea psihologică umană are, cu certitudine, și o rădăcină ereditară (constituție, biotip, baze comportamentale etc.), dar nu se reduce la aceasta.

În stadiul actual al cunoașterii și stăpânirii mecanismelor eredității, se poate afirma că rolul său în dezvoltare, mai ales în dezvoltarea psihică, este de premisă naturală. Această premisă, cu acțiune probabilistă, poate oferi individului o șansă (ereditate normală) sau o neșansă (ereditate tarată). Prima poate fi ulterior valorificată sau nu, iar cea de-a doua, în funcție de graviditate, poate fi compensată în diverse grade sau nu.

Factori externi

Mediul ca factor al dezvoltării psihice cuprinde toți stimulii care îl influențează pe om, toate relațiile pe care le stabilește mai ales în mod direct (dar și indirect) cu aspectele existenței naturale, teritorial-geografice (relief, climă, vegetație, faună, etc.), social-economice (grupul social familial și/sau mai larg, condițiile de hrană, îmbrăcăminte ca și cele culturale).

Mediul natural, social și cultural sub toate aspectele are o importanță deosebită putând acționa fie ca factor pozitiv, dinamizator ce impulsionează împlinirea premiselor oferite de ereditate, fie ca frână în calea dezvoltării dacă influențele sau resursele lui sunt precare, sărace sau chiar lipsesc în totalitate. **Factori de mediu** se referă la toate aspectele lumii externe sau extrinseci care formează contextul existenței unui individ și care au un impact asupra funcțiilor psihice ale persoanei (prin factori de facilitare sau prin bariere); printre factorii de mediu se numără lumea fizică și trăsăturile sale, lumea construită de oameni, alte persoane aflate în diferite relații și roluri, atitudini și valori, sisteme și servicii sociale, precum și politici, reglementări și legi. **Factori personali** se referă la

factorii contextuali legați de individ, cum ar fi: vârsta, sexul, statutul social, experiența. **Factori facilitatori** sunt factori din mediul unei persoane care, prin absența sau prezența lor, ameliorează funcționarea și reduc dizabilitatea; exemplificări: existența ambilor părinți, familie nucleară, familie lărgită, familie organizată (căsătorie), relații intrafamiliale armonioase, familie percepută ca mediu securizat de către copil, stare de sănătate bună a familiei, condiții materiale suficiente care asigură minimul de calitate vieții, mediul educațional favorizant, participare și integrare în viața comunitară, accesul la servicii (de sănătate, educaționale, sociale, speciale) în funcție de nevoi, existența resurselor comunitare și sociale, cât și managementul eficient al acestora, politici coerente integrative de protecție a copilului și a familiei etc.

Unele aspecte ale mediului acționează în mod direct asupra dezvoltării organice, așa cum sunt cele de hrană, îmbrăcăminte, climă etc., altele asupra componentelor psihosociale (modele umane, de atitudine și comportament, stilul de viață al grupului social, valori și norme sociale). Însă nu se pot opera diferențieri nete între aceste două aspecte pentru că, la om, până și satisfacerea trebuințelor primare este socializată și culturalizată, iar comportamentele de satisfacere a trebuințelor sunt rezultatul acumulărilor istorice și social-culturale. De asemenea, trebuie subliniat că aceste influențe pot veni din imediata apropiere a individului (obiectele, persoanele, situațiile zilnice), ceea ce constituie mediul său proximal, sau pot fi un aspect al mediului distal (aflat la distanță). Acesta nu este direct sub incidența acțiunii individului, dar indirect, prin mediatizare - mai ales cea contemporană, care șterge granițe temporale și spațiale - îl poate influența decisiv.

Educația este ansamblul de acțiuni și influențe fundamentate științific și utilizate conștient în direcția procesului de formare a copilului ca personalitate. Este factorul cu cea mai mare pondere în dezvoltarea structurilor operaționale evolute, superioare ale psihicului așa cum ar fi gândirea, instanțele conștient-voliționale etc. Educația este factorul cel mai elaborat implicat în dezvoltarea umană și, din acest punct de vedere, cel mai general dar care, poate fi cel mai bine individualizat. Sistemul influențelor educative poate fi proiectat nu numai pentru categorii diferite de vârstă, socio-economice, culturale, etc. ci chiar și pentru fiecare individ în parte. Dacă ereditatea și mediul sunt condiții și factori obligatorii și în același timp naturali, educația este, într-o anumită măsură, un factor "artificial". Ea este activitate socială apărută la un anumit moment al evoluției civilizației umane sub presiunea cerințelor adaptative crescânde și este, prin urmare, direcționată spre optimizarea adaptării.

Concluzii:

Ereditatea este prima verigă limitativă care poate condiționa dezvoltarea individului atât din punct de vedere fizic cât și psihologic/comportamental. Mențiunea care trebuie făcută este că majoritatea „legilor” ereditare pot fi rescrise de factorii externi în sensul ameliorării sau agravării.

Mediul și influențele acestuia se plasează pe locul doi în sens temporal pentru că urmează după ce ereditatea comandă prin programul ei aspectele evidențiate mai sus dar își impune tot mai mult importanța pe măsură ce ne depărtăm de momentul concepției.

Educația încheie temporal cercul, desăvârșind dezvoltarea și, chiar mai mult decât atât, suplinind, corectând și compensând adesea, în anumite limite, unele din carențele celorlalți doi factori.

I.2 Importanța educației nonformale pentru formarea personală și profesională a elevilor

Conform Legii Educației Naționale nr. 1/2011, învățarea în contexte nonformale este considerată ca fiind învățarea integrată în cadrul unor activități planificate, cu obiective de învățare, care nu urmează în mod explicit un curriculum și poate diferi ca durată. Acest tip de învățare depinde de intenția celui care învață și nu conduce în mod automat la certificarea cunoștințelor și competențelor dobândite.

Educația nonformală este circumscrisă educației extrașcolare și este definită ca un raport de complementaritate cu educația 21 formală atunci când instituțiile școlare „își extind competiția dincolo de zidurile lor prin programe special elaborate în scopul de a sluji cerințele și aspirațiile la cultură ale populației, care simte nevoia de a se documenta și specializa într-un domeniu anume. Se organizează atât în medii socio-profesionale, sub formă de perfecționare și formare profesională, sau în mediul socio-cultural prin teatre, muzee, biblioteci publice, manifestări cultural-artistice, excursii, cluburi sportive, sau cu ajutorul mass-media, cinematografele, televiziunii, radio-ului, presei, discotecilor etc. Educația nonformală are și o etapă școlară, concretizată în cercurile pe discipline, competiții culturale sau sportive, concursuri, festivaluri desfășurate în școală, sau, dacă este cazul, în locurile cerute de tematica acțiunii (muzee, întreprinderi).

Educația nonformală modifică și completează cunoștințele care sunt dobândite în cadrul sistemului de școlarizare formală luând în considerare atât componența multiculturală a societății, specificul diferitelor arii de cunoaștere, cerințele pieței, cât și necesitatea de dobândire a abilităților practice de viață pentru a face față provocărilor în contextul social mai amplu.

”Educația formală și nonformală sunt complementare. Ele coexistă. Elementele uneia se pot regăsi în cealaltă” (Citat din raportul Grupului de lucru pentru Educația nonformală, din cadrul Consiliului Europei, anul 2001). Aceasta este considerată astăzi în Europa ca fiind parte necesară a conceptului modern de educație, ca o completare esențială și de neînlocuit a educației formale.

La nivel european există o tendință de recunoaștere și valorizare a educației nonformale. Principalul scop urmărit este îmbunătățirea calității cunoștințelor ce se urmăresc a fi transmise prin această cale, formarea unor standarde și criterii clare de calitate și stabilirea unor protocoalelor de evaluare. Cartea albă (White Paper On Youth, 2002), documentul cheie al Comisiei Europene care analizează importanța educației nonformale pentru tineretul din Europa și crearea politicilor pentru tineret, pe lângă sublinierea importanței educației nonformale, subliniază și o dilemă foarte importantă: cum să se facă legătura dintre necesitatea unui anumit grad de formalizare a cunoștințelor care sunt oferite și obținute prin educației nonformale și caracterul nonformal al educației nonformale în sine, care este caracterizat printr-o anumită spontaneitate? Dacă pentru educația nonformală stabilim criterii de calitate clare și cuprinzătoare și prin acesta o acredităm, o recunoaștem ca parte importantă a educației moderne, există pericolul ca aceasta să devină atât de asemănătoare cu cea formală, încât să-și piardă specificul ei și, în mod paradoxal, să-și piardă valoarea! La sfârșitul acestui segment de text, trebuie menționat și că există propuneri ca această dilemă să se rezolve prin încorporarea anumitor elemente ale educației nonformale în sistemul educației formale și prin aceasta să se completeze și să se întărească educației formale.

Concluzii:

Educația nonformală este o parte importantă a procesului educativ, complementară educației formale.

Urmărește atât integrarea cunoștințelor dobândite prin educația formală cu cerințele societății în continuă dinamicitate cât și dobândirea unor abilități complementare, cum ar fi: competențe interpersonale, capacitatea de lucru în echipă, increderea de sine, disciplina, capacități de coordonare/organizare, rezolvarea problemelor etc.

Metodele utilizate pot fi foarte diferite de pedagogia utilizată în educația formală. În cazul educației nonformale accentul este pus pe învățarea prin acțiune, învățarea de la egali și activitatea de voluntariat.

II.1 „Curriculum” vs. „Instruire” - diferența dintre cele două concepte

Curriculumul se referă la o secvență de activități educative planuite în concordanță cu scopurile educatorului sau ale școlii. Curriculum-ul integrează totalitatea proceselor educaționale și a experiențelor de învățare concrete, directe și indirecte, concepute și preconizate de către școală și prin care trece elevul pe durata parcursului său școlar; el reprezintă ansamblul tuturor experiențelor de învățare directe și indirecte ale elevilor implicați în situații educaționale implicite și explicite.

Curriculumul este oferit profesorilor sub formă de text. Este o foaie de parcurs, un ghid cu privire la ceea ce trebuie oferit studenților și în ce fel. Viteza la care un profesor trebuie să meargă pentru a permite elevilor să absoarbă conținutul cursului într-o manieră optimă este de asemenea furnizată împreună cu curriculumul. Toate disciplinele care cuprind un curs conform unui grad într-o școală sunt denumite în mod colectiv curriculum. Este ca scheletul sau cadrul unei structuri care definește ceea ce trebuie predat elevilor.

Principalele tipuri de curriculum se încadrează în una dintre categoriile: **explicit**, **implicit**, **ascuns** sau **absent**.

Curriculum-ul explicit este cel oficial, regăsit în planuri de învățământ, programe școlare, manuale, metodici, tot ceea ce poartă amprenta autorității statale în educație. În cadrul acestuia, se definește curriculumul **nucleu**, care cuprinde setul de discipline sau cursuri necesare pentru a fi studiate de toți elevii unui ciclu sau ai unei instituții școlare, ca un trunchi comun absolut necesar. Curriculumul **complementar** reprezintă temele sau disciplinele opționale și facultative. Curriculumul **nucleu aprofundat** reprezintă mărirea segmentului obligatoriu (disciplinelor obligatorii), până la numărul maxim de ore, în special pentru elevii cu interes scăzut pentru disciplina respectivă sau cu ritm inferior de învățare. Curriculumul **nucleu extins** presupune parcurgerea în întregime a programei, inclusive temele notate cu asterisc, pentru elevii cu reale preocupări și interese pentru disciplinele respective sau cu un ritm superior de învățare. Curriculumul **național** reprezintă un curriculum unitar, cu o parcurgere și evaluare similară, în spiritul egalizării reale a șanselor și educației pentru toți copiii. În termenii reformei, el se referă în primul rând la învățământul obligatoriu, dar se extinde până la liceu. Curriculum-ul național românesc cuprinde: ✓ cadrul de referință pentru curriculum-ul național; ✓ planurile cadru de învățământ pentru clasele I- XII (XIII); ✓ programele școlare ale disciplinelor de învățământ; ✓ ghiduri, norme metodologice și materiale de suport pentru educatori; ✓ manuale (alternative) și alte materiale curriculare.

Curriculumul implicit este unul elaborat în gândire de către un pedagog (la nivel individual), dar care nu este publicat, deci prin urmare, nu poate fi reprodus. Reprezintă ceea ce se întâmplă de fapt într-o școală, fără a face parte efectivă din curriculum-ul formal, explicit. Poate intra aici petrecerea timpului școlar de către elevi, gradul de implicare în deciziile privind învățarea, măsura în care tehnicile instructionale și stilurile profesoriale duc la implicarea elevilor, conduita nonverbală a profesorilor, conduita lor față de eșecul școlar etc. Sub incidența curriculum-ului implicit chiar și efectele secundare ale curriculum-ului explicit (de exemplu, elevii învață din curriculum – ul explicit că trebuie învățat doar ceea ce va fi cu siguranță evaluat, că un rezultat mulțumitor se obține cu un minimum de efort, că de multe ori efortul depus nu este proporțional răsplătit în evaluare, ș.a.).

Curriculum-ul ascuns (ocult) este un tip aparte de curriculum, în sensul că, deși este tot un curriculum implicit, el este camuflat, ascuns prin voința unor autorități centrale, a unor instanțe de la care emană spiritul politicii educaționale dintr-o țară sau alta. Este vorba de o predare tacită a unor norme economice și sociale dintr-o perioadă, astfel încât să se realizeze o distribuție inegală în societate, nu numai în plan socioeconomic ci și în sfera culturalului.

Instruirea este un proces de pregătire, informare și formare a unui efectiv de oameni și nu a fiecărui individ în parte. Este modul în care profesorii livrează curriculumul elevilor.

Aceasta este o parte a educației care este în controlul profesorilor sau instructorilor. Profesorii determină modul în care fac parte din educație, deoarece sunt responsabili pentru transmiterea

tuturor cunoștințelor care au fost luate în considerare pe baza curriculumului. Instruirea depinde întotdeauna de abilitățile de predare și de atitudinea profesională a cadrelor didactice. Un profesor trebuie să se folosească cel mai bine de abilitățile sale de instruire pentru a lua curriculum la elevi. El este cel mai bun judecător cu privire la modul de a furniza instrucțiuni în cel mai bun mod posibil ținând cont de abilitățile diferitelor studenți din clasa sa.

Funcția de bază a instruirii este formarea-dezvoltarea personalității, necesară în vederea integrării într-un nou nivel de învățământ.

Instruirea este procesul de educație, științific, instituțional, de masă, de lungă durată, cu acoperirea oricărui domeniu și nivel adresat unui elev (ca medie statistică) și se opune personalizării procesului de educație. Instruirea, predispune de asemenea la centrarea educației pe formare intelectuală și a solicitării memoriei în mai degrabă decât a gândirii logice, a descoperirii personale, a utilizării experienței și a metabolizării creative a informațiilor primite din afară.

Concluzii:

Din punct de vedere funcțional curriculumul indică finalități educaționale de atins și, prin intermediul acestora, orientează, organizează și conduce procesul de instruire și învățare.

Instruirea poate fi văzută ca o relație triunghiulară între: elev - profesor – curriculum. Dacă în centrul atenție stă conținutul, ceea ce trebuie transmis, atunci toți ceilalți se subsumează lui. Așa apar „didacticile” predării disciplinelor. Scopul ține de însușirea elementelor cheie ale disciplinei respective și deci educația se petrece în funcție de logica acesteia (și nu de logica psihologiei învățării). Aici, scopului i se subsumează obiective generale, care, fiecare este detaliat în obiective operaționale. Fiecare obiectiv operațional poate fi descris de acțiuni simple ce pot fi evaluate în mod direct.

Bibliografie:

1. Conf. dr. Mușata BOCOȘ, TEORIA ȘI METODOLOGIA CURRICULUM-ULUI
2. Alois Gherguț.(2016). Sinteze de psihopedagogie specială. Ediția a III-a
3. Smaranda BUJU. (2014). PSIHOLOGIA EDUCAȚIEI CURS PENTRU STUDENȚII ȘI CURSANȚII CU PROFIL TEHNIC
4. Curs Psihologia dezvoltării, Facultatea Moașe și Asistență Medicală – AM, an 3, UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE DIN CRAIOVA 2011
5. <https://www.link-academy.com/din-ce-cauza-europa-insista-asupra-invatomantului-nonformal>
6. <https://en.wikipedia.org/wiki/Curriculum>
7. Smith, M. K. (1996, 2000) Curriculum theory and practice
8. <https://ro.sawakinome.com/articles/education/difference-between-curriculum-and-instruction.html>
9. Burton, Leon H. (1998). An Explicit or Implicit Curriculum: Which Is Better for Young Children?
10. Sorin Cristea, INSTRUIREA/PROCESUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT